

JUSTISMUSEET
NASJONALT MUSEUM FOR
POLITI, RETTSVESEN OG
KRIMINALOMSORG

ÅRSMELDING
2022

Innholdsfortegnelse

<u>Innledning - Justismuseet i samfunnet</u>	<u>3</u>
--	----------

<u>2022: Ett museum - to museumsbygg</u>	<u>5</u>
--	----------

<u>Samlingsforvaltning</u>	<u>6</u>
----------------------------	----------

- Nøkkeltall samlingsforvaltning 6
- Tilvekst til samlingen
- Inn- og utlånt materiale
- Samlingens tilgjengelighet
- Samlingsforvaltning og faglig ressurs
- Annet fra samlingsarbeidet
- Prosjekt Steinberget magasin

<u>Forskning, kunnskapsutvikling og kompetanseheving</u>	<u>12</u>
--	-----------

<u>Formidling</u>	<u>13</u>
-------------------	-----------

- Utstillingsutvikling 2022
- Utstillingen Kriminalasylet
- Celleutstilling: prostusjon i Kristiania
- Skeivt kulturår 2022
- Andre utstillinger, vandreutstillinger
- Formidling i to bygg, publikumsøkning
- Nøkkeltall publikum 16
- Gledelige elevtall
- Pedagogisk utviklingsarbeid
- Videre utvikling og elevaktive metoder
- Nye tilbud
- Barnehagene
- Den kulturelle skolesekken
- Rollespillrettssak for ungdom
- Studenter
- Andre arrangement

<u>Digital formidling</u>	<u>20</u>
---------------------------	-----------

- Nøkkeltall digital formidling 20
- Podkastproduksjon
- Antattskyldig.no - tyskerjentene

<u>Nettverk og samarbeid</u>	<u>22</u>
------------------------------	-----------

<u>Media og annen synlighet</u>	<u>23</u>
---------------------------------	-----------

<u>Lokaler</u>	<u>24</u>
----------------	-----------

- Det militære sykehus
- Kriminalasylet
- Museumsmagasin Steinberget

<u>Organisasjon og administrasjon</u>	<u>26</u>
---------------------------------------	-----------

- Styret
- Nøkkeltall bemanning 27
- HMS og arbeidsmiljø
- Partssamarbeid

<u>Økonomi</u>	<u>29</u>
----------------	-----------

På forsida:

Farge-trapper fra museets lokaler i Kriminalasylet. En farge-trapp avdekker de ulike malingslagene på en overflate, og kanskje også de mange lagene med historie.

JUSTISMUSEET

Kongens gate 95
7012 Trondheim
Tlf: 467 49 711
post@justismuseet.no
Org.nr: 982710995

Innledning - Justismuseet i samfunnet

Justismuseet legger bak seg et utviklende museumsår. Gjenåpning av lokaler og bedre tilbud til publikum, samlingsarbeid over store deler av landet, nye digitale tilbud, samarbeid med nye fagmiljøer og en gledelig og stadig økende tilstrømming av skoleelever. Oppgavene og mulighetene står i kø.

I løpet av året høstet også viktige erfaringer om utfordringene museet står overfor. Museumsdrift i to bygninger er krevende, og fordrer personalressurser. Og økt museumsaktivitet på alle fronter presser museets knappe faglige og administrative ressurser til det ytterste. Museets lille stab skal ha stor takk for innsatsen i 2022.

Årsmeldinga gir anledning til å vende blikket mot seg selv og gjøre opp sitt bestikk. Men skal man peile kursen må man også se hvilket farvann museet skal navigere i, og i så henseende har 2022 også vært et interessant år.

I 2022 kom Sivilsamfunnets rettsstatsmelding. Et slags innledende helsesjekk på den norske rettsstaten initiert av Advokatforeningen i samarbeid med en rekke aktører fra sivilsamfunnet som alle har sin oppgave å passe på sitt lille tannhjul i det kompliserte urverket et velfungerende rettsstat er. I innledningen til rapporten heter det *«Gjennom generasjoner har vi lyktes med å skape et demokrati og en rettsstat som virker. Så da kan vi kanskje engasjere oss i andre oppgaver? Nei, dessverre. Delvis ligger det i idealers natur at de aldri kan oppfylles fullt ut. Utformingen av alt som skal virkelig gjøre dem, må evalueres, voktes og forbedres fortløpende. Dette ansvaret påligger hver ny generasjon. **Delvis opplever også rettsstaten, og derfor også demokratiet, noen utfordringer som vekker sterk bekymring nettopp i vår tid. På nettopp vår vakt.»***

Men det var ikke bare rettsstaten som ble gått etter i sømmene i 2022. Også på museene basket man med helt grunnleggende spørsmål. Gjennom en flerårig internasjonal prosess i regi av ICOM (International Council of Museums) har museenes hva, hvordan og hvorfor vært oppe til diskusjon. Og denne prosessen ledet fram til en ny museumsdefinisjon ble vedtatt i 2022: *«Et museum er en ikke-kommersiell, permanent institusjon i samfunnets tjeneste som forsker på, forvalter og formidler materiell- og immateriell kulturarv. Museene er åpne for publikum, tilgjengelige og inkluderende, og fremmer mangfold og bærekraft. De arbeider og kommuniserer etisk og profesjonelt med deltakelse fra/ i samhandling med samfunnet, og tilbyr varierte opplevelser for utdanning, fornøyelse, refleksjon og kunnskapsdeling»*. Og fra hjemlig museumspolitikkkjenner vi vektlegginga av museene som sentrale demokratiske arenaer: *«I eit samfunn der polariseringa tykkjest aukande og den offentlege debatten hardnar, trengst arenaer som har publikum sin tillit til å kunna nyansera og perspektivera, forankra i kunnskap, slik musea i dag har.»* (Fra innledninga til Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid.)

Og hvorfor er dette viktig for Justismuseet? - Jo, fordi der disse dokumentene og perspektivene møtes, der finnes det farvannet som Justismuseet skal navigere i. Det åpne og aktivitetsbasert

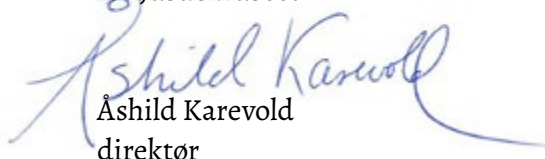
Justismuseet¹ tuftet på verdiene demokrati, læring og mot², med formål om å bidra til kunnskap og bevissthet om lov og retts betydning for samfunnet både i historisk- og samtidsperspektiv, og mål om å bidra til økt samfunnsdeltakelse³.

– Når de aller yngste får prøve politilua og lure på hvem det egentlig bestemmer hvor lenge tyven må sitte i fengsel. Eller når synet av den sylskarpe eggen får noen til å reflektere over hvorfor vi i Norge en gang valgte å håndheve lov og rett med øks mot nakke – og hvorfor vi slutta med det. Eller når lattermilde 17 åringer ifører seg rollespillets dommekappe og innser at mobilen de har i baklomma ikke er et privat og lukket rom der de selv bestemmer som kan foregå, men at rettsstatens ordninger også når helt inn dit. Eller når en god kopp kaffe fra ”straffekaffebrenneriet” til Bjørgvin fengsel kan åpne for spørsmål om hvorfor folk som sitter i fengsel faktisk kan ta utdanning eller få opplæring. Eller når store mengder fotodokumentasjon digitaliseres og ivaretas, eller gjenstander konserveres for ettertida – ikke fordi det skal stilles ut akkurat nå – men for at framtidens generasjoner skal kunne stille sine spørsmål og finne svar i historiske kilder. Eller når justissektorens mange yrkesutøvere og profesjoner får mulighet til refleksjon når egen samtid og arbeidshverdag speiles opp mot fortida.

Justismuseet bidrar til at nye grupper og generasjoner får mulighet til å bli kjent med og utvikle det kollektive prosjektet som den demokratiske rettsstaten er. – I tråd med både det ansvaret rettstatsmeldingen påpeker, som en institusjon i samfunnets tjeneste med både mangfold og bærekraft i fokus. *Mangfold*, fordi Justismuseets arbeid åpner dørene inn til rettsstatens ordninger og verdier for på måter som gjør dette til mer enn en teoretisk øvelse for spesielt interesserte. Og *bærekraft* blant annet fordi bærekraftsmål nummer 16 handler om å fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, *sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer.*

Justismuseets arbeid, som på museers vis i stor grad tilsynelatende handler om fortida, er vel så mye et framtidsprosjekt. Skal den demokratiske rettsstaten lykkes i framtida må sivilsamfunnet ta sin tårn slik at den på «vår vakt» ikke forvitres eller uttømmes, men utvikles av kritisk reflekterende og aktive samfunnsdeltakere.

Trondheim, mars 2023
for Justismuseet

Ashild Karevold
direktør

Fra Justismuseets visjon(1) og verdier(2) fra Strategiplanen 2019–23, og fra museets vedtektsfestede formål(3)

2022: Ett museum - to museumsbygg

Også i 2022 kunne Justismuseet feire at dører ble åpnet for publikum. Denne gangen var det dørene til bygget som vanligvis omtales som Kriminalasylet som ble åpnet for publikum. Kriminalasylet var Justismuseets hovedsete fra etableringen i 2001 fram til museet flyttet inn i nyrehabiliterte lokaler vegg i vegg ved årsskiftet 2020/2021. Justismuseet måtte stenge Kriminalasylet for publikum i november 2020 i forbindelse med museets flytteprosess. Bygget har siden våren 2021 gjennomgått betydelig rehabilitering i Statsbyggs regi, for at bygget skulle bli mer universelt tilgjengelig og mer brannsikket.

Selv om huset har vært stengt for publikum flest, har det vært stor museal aktivitet i Kriminalasylet i hele rehabiliteringsperioden. Flere rom i bygget benyttes til ulike museumssamlings- og lagerformål og har vært brukt til dette under hele rehabiliteringsfasen. I tillegg har kreativitet og fleksibilitet fra museets ansatte, og godt samarbeid med Statsbygg, gjort at en rekke skoleklasser har fått gjennomført undervisningsoppleggene sine på bygget selv mens det har pågått arbeider i bygningen. Men i 2022 ble det altså mulig å åpne dørene på ordentlig, til museets og publikums glede. Mange museumsgjester har i stengningsperioden gitt uttrykk for at denne delen av museet har vært savnet de siste årene. Det arkitektonisk karakteristiske, og ganske strenge og lukkede bygget, med sine tykke murer og kraftige gitter i alle vinduer – er en alvorstung ramme rundt mange av de temaene Justismuseet formidler.

*Inngangsdøra til Kriminalasylet
Flott historisk og nyrestaurert dør,
men det viktigste befinner seg i bildets
ytterkant: Nymontert dørautomatikk
skal gjøre alles adgang til museet enklere,
uavhengig av om du går, bruker rullestol
eller andre hjelpemidler. Den samme
målsettinga kan også brukes på hele
Justismuseets virksomhet: et pågående
arbeid for å gi alle tilgang til kunnskap
og muliget til å delta.*

Samlingsforvaltning

Nøkkeltall samlingsforvaltning

	2022	2021	2020
Totalt antall registrerte gjenstander	21 353	22 545	22 253
Totalt antall registrerte fotografier	10976	10 235	10 224
Totalt antall objekter avhendet eller destruert	0	20	34

Det totale antallet gjenstander i Justismuseets samling ved utgangen av 2022 viser en liten nedgang fra fra året før, men dette skyldes ikke at objekter er blitt kassert eller avhendet. Som en del av det kontinuerlige samlingsforvaltningsarbeidet pågår stadige redigeringer av eldre registreringer i databasen (fra før 2012). I den forbindelse ble det oppdaget en ganske stor feil i 2022 – en mengde tidlig registrerte objekter var registrert med antall «111» i stedet for «1». Dette førte til at over 1000 gjenstander «forsvant» da feilen ble rettet i 2022.

Endringer i det totale antallet registrerte gjenstander er ikke nok til å si noe om den faktiske utviklingen i Justismuseets samlinger, og omfanget av samlingsforvaltningsarbeidet som nedlegges. Antallet nyregistrerte objekter gir et bedre bilde av dette:

	2022
Nyregistrerte gjenstander	224
Nyregistrerte foto	969
Objekter hvor registrering har blitt oppdatert / forbedret	>3000

Det totale antallet registrerte foto i Justismuseets samling øker. I 2022 har Justismuseet hatt dialog med KulturIT knyttet til fotoregistrering i databasen Primus. Etter en oppdatering av databasen oppdaget museets ansatte at plasseringskoden for store deler av Justismuseets fotomateriale ikke lenger var tilgjengelig. Etter dialogen med museet reverserte KulturIT denne database-endringen, slik at plasseringskoder igjen ble tilgjengelig, men dette aktualiserte behovet for en fullstendig gjennomgang av Justismuseets eldre fotoregistreringer.

Innsatt i Trondheim fengsel arbeider med Justismuseets fotosamling. Trondheim fengsel tilbyr videregående opplæring i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune. I fengselets verksted er det mulig å ta fagbrev innen grafiske fag under soning. Verkstedet tilbyr også grafiske tjenester og har de siste årene digitalisert flere tusen av bildene i Justismuseets fotosamling, og flere hundre av dem i 2022. Foto gjengitt etter avtale.

Tilvekst til samlingen i 2022

Samlingsforvalter besøkte Åna fengsel på Jæren (Kriminalomsorgen region sørvest) i juni. Her ble flere hundre objekter fra den fengselshistoriske samlingen som stammer fra Oppstad tvangsarbeidshus fotodokumentert og forregistrert. Denne samlingen er deponert til Justismuseet, men skal fortsatt fysisk oppbevares på Åna. Åna-samlingen er det desidert største tilveksten til Justismuseets samling i 2022, og samarbeidet med Åna fengsel er et direkte resultat av kontaktpersonordning KDI har iverksatt i samarbeid med Justismuseet.

Objekter donert av Advokatforeningen er registrert, dette er for det meste foto og kunst.

En deponiavtale med Kriminalomsorgen region vest er inngått for en samling fra Hustad fengsel. Frakt av samlingen har tatt tid fra fengselets side så samlingen har ikke kommet til museet.

Donasjon fra Oslo politidistrikt, en sofa fra hovedpolitistasjonen i Møllergata 19. Ellers en del mindre donasjoner fra politiet og kriminalomsorgen, samt donasjoner fra privatpersoner.

En donasjon fra H.Ø. Reppesgaard, tidl. overlege ved Reitgjerdet, av pasientbeslag fra Kriminalasylet. Noe av dette er utstilt i den nye utstillingen om Kriminalasylet.

Inn- og utlånt materiale

Justismuseet samarbeider med andre museer og institusjoner om inn- og utlån av materiale til bruk i utstillinger eller andre formål etter nærmere avtale

Innlånt

Fornytt lånekontrakt med Medisinsk museum St. Olavs/NTNU for gjenstander innlånt til utstillingen Galskapens fengsel i 2015. Noe overflødig materiale er returnert til Medisinsk museum, mens noe har fått fornytt lånekontrakt og er utstilt i ny utstilling på Justismuseet.

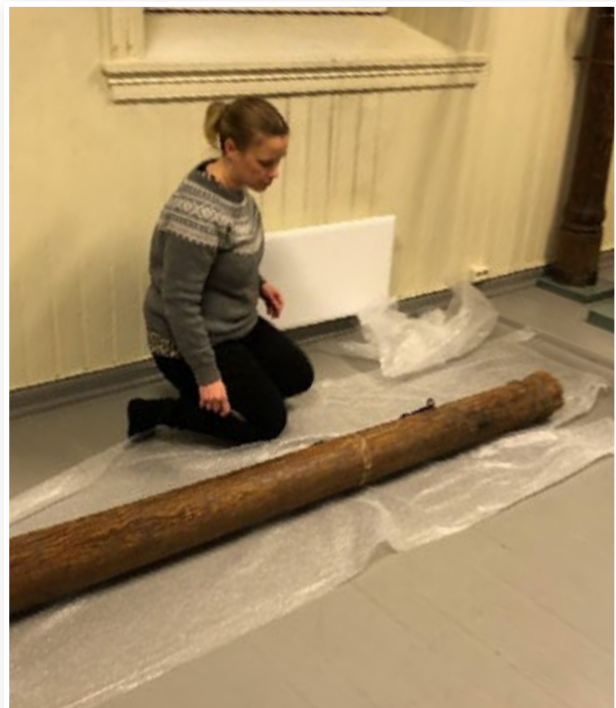
Deponerte objekter ble returnert til NTNU Vitenskapsmuseet. Omtrent 35 objekter ble deponert til Trondheim politimuseum på 1990-tallet. Det meste av dette materialet ble returnert i 2022, med unntak av 10 objekter som inngår i utstillingene på Justismuseet. Lånekontrakt er fornytt.

Utlånt

Justismuseet har bidratt med et femtitalls foto til flere tv-produksjoner, utstillinger, tidsskrifter og bøker. Museet har lånt ut objekter som rekvisitter til innspillingen av film om Quisling og kostymer til en operaoppsetning ved Orkester Nord. Uniformsrekvisitter utlånt til innspillingen av filmen Ellos eatnu – La elva leve, ble returnert i 2022,

Justismuseet har videre utlånte objekter fra museumssamlingen utstilt ved:

- KRUS - Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter på Lillestrøm
- Rustkammeret - Forsvarsmuseet i Trondheim
- House of European History, Europa-parlamentet i Brüssel
- Norsk vegmuseum/Norsk fjellsprenningsmuseum
- Norsk fengselsmuseum på Kongsvinger
- Kripos i Oslo
- Politihuset i Oslo
- Halden fengselsmuseum
- Anno museum Kongsvinger
- Historisk museum i Oslo
- Alta museum
- Akershus festning - besøkssenteret
- Kraftmuseet i Tyssedal (Odda)
- Gestapomuseet i Bergen

*Pakking av gapestokk.
Retur av deponi til NTNU
Vitenskapsmuseet.*

Samlingens tilgjengelighet

Digital publisering av Justismuseets samling gis høy prioritet.

Store deler av museets samling har blitt publisert på Digitalt museum - digitaltmuseum.no - siden Justismuseet begynte å publisere på denne plattformen i 2013.

Dette både for å gjøre mest mulig av samlingen tilgjengelig, siden kun en liten andel av samlingen til enhver tid vil være fysisk utstilt, men også for å kunne ivareta oppgaven som et museum med et nasjonalt oppdrag. Gjennom Digitalt museum blir samlingens potensiale som kilde til kunnskap lett tilgjengelig for mange.

Justismuseets samling åpent tilgjengelig på Digitalt museum.	Antall
Foto	8 922
Gjenstander	16 853

*Publiseringstall pr mars 2023

Justismuseet: Samlingsforvaltning og faglig ressurs

Veileder Kriminalomsorgen (KDI)

Etter samlingen for kontaktpersoner for ivaretagelse av historiske verdier i Kriminalomsorgen i 2021 ble det bestemt at det skulle produseres en veiledning for ivaretagelse av historiske verdier. Veiledningen ble ferdig fra Justismuseets hånd i 2022. Distribusjon skjer i samarbeid med KDI.

Samarbeid Trondheim fengsel

Justismuseets samarbeid med arbeidstjenesten ved Trondheim fengsel fortsetter. Fengselets fotolab har digitalisert flere hundre bilder for Justismuseet i løpet av 2022.

Politihuset i Stavanger

Samlingsforvalter besøkte politihuset i Stavanger, Sør-Vest politidistrikt i august, og bidro med hjelp til å sortere ca. 20 paller udokumentert historisk materiale for å gi politidistriktet oversikt over hva som er relevant å bevare og hva som kan kasseres. Samarbeidet med Sør-Vest politidistrikt er et direkte resultat av kontaktpersonordningen i politiet.

Politihuset i Kristiansand

Samlingsforvalter besøkte også politihuset i Kristiansand, Agder politidistrikt for samme type prosess som i Stavanger, men i mindre omfang.

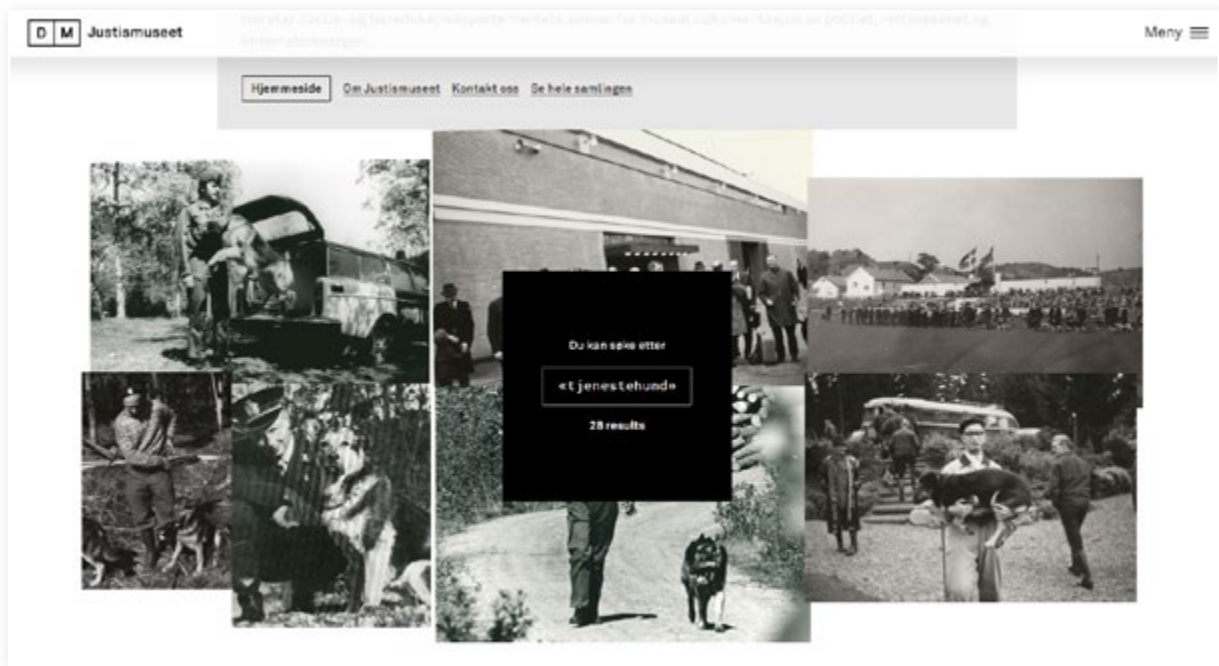
22.-julisenteret

Justismuseet ble forespurt om å bidra til å utvikle samlingsarbeidet ved 22. juli-senteret, og samlingsforvalter ble invitert til å sitte i en faggruppe sammen med representanter fra Anno museum og Stiftelsen arkivet. Gruppens mandat var å identifisere behov og komme med anbefalinger knyttet til senterets samlingsarbeid, men også bidra med løpende rådgiving i samlingsrelaterte spørsmål.

Politihistorisk samling

Det ble arrangert politihistorisk samling i Trondheim i september i regi av POD med kontaktpersoner for ivaretagelse av historiske verdier i politiet og deltakere fra Norsk politihistorisk selskap. Justismuseet deltok på samlingen – og bidro til samlingens innhold.

Annet fra samlingsarbeidet

Skjermdump fra Justismuseets samling på Digitalt museum

- Fotostudio installert på verkstedet og en liten fotostasjon oppsatt i magasin Steinberget vil gi enklere fotoarbeid og bedre rammer rundt dokumentasjons- og registreringsarbeid.
- Politilegens undersøkelsesbenk fikk en skade i forbindelse med flytting fra magasin til utstilling. Konservator fra Sverresborg Trøndelag folkemuseum utbedret skaden.
- Museets boksamling er revidert. Justismuseet oppbevarer blant annet skriftserier som finnes digitalisert hos Nasjonalbiblioteket, og målet er å få en oversikt over hva som kan kasseres eller tilbys til Nasjonalbiblioteket evt. bibliotekene på KRUS og Politihøgskolen. Dette er ikke et bibliotek tilgjengelig for publikum, så mye av innholdet er overflødig.
- Det skjedde et mindre tyveri fra en utstilling sommeren 2022. Dette betraktes ikke som et svært alvorlig tap, men sikringstiltak er gjennomført og saken ble politianmeldt.
- Museumvertene har sortert arkivmateriale fra Norsk fengselsmuseum på Kongsvinger.
- Det ble gjort funn av uregistrert fotomateriale knyttet til "Silje-saken". Dette materialet ble umiddelbart overlevert politiet.

Prosjekt kartlegging Steinberget magasin

Kartleggingsarbeidet som fikk forprosjektstøtte fra UNI-stiftelsen i 2021, har hatt stor aktivitet i 2022. Det er gjennomført befaringer i anlegget med Rambøll og Mycoteam i løpet av året, og begge har levert sine rapporter. Prøvetaking ved Mycoteam ble fulgt opp med ekstra støvprøver i hovedhallen senere samme vår. Ingen alvorlige funn.

Rambøll fikk ikke fullført sitt arbeid i 2022. Prosessen knyttet til den geoteknisk kartleggingen av anleggets tilstand ble forsinket av at en utvendig luke (bildet) til en luftesjakt måtte åpnes. Denne ble sveiset igjen rundt 2010/2011, og luken viste seg å være så skadd at den måtte byttes ut høsten 2022 før videre arbeid kunne utføres.

Svein Arne Tvedt til minne

Tidligere fengselsleder og fengselshistorisk ildsjel, Svein Arne Tvedt, gikk bort 10. juni 2022. Svein Arne Tvedt var mannen bak Norsk Fengselsmuseum på Kongsvinger.

Justismuseet er takknemlig for samarbeidet og for det store arbeidet Tvedt la ned for å ta vare på norske fengselshistorie.

Les mer og se et filmklipp hvor Tvedt selv forteller om sitt yrkesliv og engasjement for fengselshistorien på <https://justismuseet.no/norsk-fengselsmuseum/>

Forskning, kunnskapsutvikling og kompetanseheving

Justismuseet er en kunnskapsorganisasjon og har høye krav til faglig grundighet i alle deler av museets arbeid. Gitt museets begrensede ressurser er det sentralt å søke samarbeid med andre fag- og forskningsmiljøer som arbeider på de feltene Justismuseet opererer. En viktig del av museets kunnskapsutvikling ligger i den «museumshverdaglige» systematiske tilnærminga til egen praksis som legger grunnlaget for kontinuerlige utviklingsarbeid både innen samlingsforvaltning og formidling. Dette er arbeid av faglig verdi som ikke nødvendigvis utkrystalliserer seg som kulepunkter i en årsmelding.

- Justismuseet var prosjektpartner i en søknad om midler til faglig nettverk «MUSEAL Museet som alternativ læringsarena» i regi av Insittutt for lærerutdanning ved NTNU
- Justismuseet var partner i søknaden «Shaping the Modern Citizen» til Norges Forskningsråd i regi av professor Øyvind Thomasen, Institutt for moderne samfunnshistorie NTNU.
- Formidlingsansvarlig Eva Furseth skrev artikkelen Lensmannsmordet i 1926, avisteiningar frå den tidlegaste sannkrimen i Noreg i tidsskriftet NUMER #130
- Samlingsforvalter Hilde H. Olsø skrev en artikkel om arbeidstjenestens historie til en veiledningsbok for ansatte ved arbeidstjenesten i norske fengsler som skal utgis av Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS.
- Justismuseets Pål Ødegård deltok i det Erasmus+ finansierte internasjonale museumsprosjektet «Learning Experience Design»
- Justismuseet deltok i referansegruppe for prosjekt «Museum, samfunn, deltakelse – grunnutdanning for noen, etter- og videreutdanning for andre», Institutt for historiske og klassiske studier, program for kulturminneforvaltning NTNU og Stiklestad.
- Justismuseet deltok nettseminar om museum, minnesteder og ny teknologi i regi av Nasjonalt museumsnettverk for demokrati og menneskerettigheter.
-
- Internseminar om Reinpolitets historie med forfatter og historiker Bjarne Lagseth
- I forbindelse med oppstart for formidlingsprosjekt med arbeidstittel «Unge i konflikt med loven» gjennomførte staben internseminarer og møter med ulike eksterne fagpersoner:
 - konfliktrådets ungdomskordinator i Trøndelag, Turid Rendum
 - professor Elisabeth Fransson, KRUS/VID
 - ass.fengselsleder Åsmund Steine og fengselsinspektør Arne Magnus Hægland, Bjørgvin fengsel, ungdomsenheten
 - barnevernspeдагоg Marthe Ødegård

Formidling

Utstillingsutvikling i 2022

Mye av museets personalressurser gikk første halvdel av 2022 med til å klargjøre museumsbygningen Kriminalasylet for gjenåpning for publikum. Arbeidet fikk ikke ekstern økonomisk støtte, og måtte gjennomføres innenfor de økonomiske- og personalmessige ressursene museet selv disponerer.

Utstillingen *Kriminalasylet*

– *Hvordan har samfunnet forholdt seg til mennesker som både er farlige kriminelle, og alvorlig psykisk syk? Hvordan har rettsstaten balansert fellesskapets behov for sikkerhet opp mot enkeltmenneskets rettigheter og behov?*

Det største utstillingsprosjektet i 2022 var å utvikle utstillingen om Norges første kriminalasyl.

I arbeidet kunne museet bygge videre på omfattende og faglig solid arbeid gjort i forbindelse med utstillingen *Galskapens fengsel* som åpnet i i 2015, og som ble omarbeidet til en vandreutstilling etter endt utstillingsperiode på Justismuseet. Men før utstillingsåpning i 2022 var det nødvendig med til dels store omarbeidinger og oppdateringer av både form og innhold. Dette skyldes blant annet både endringer i aktuelt lovverk siden 2015, noe endret tematisk utstillingsfokus – blant annet kjønnsperspektiv, og det faktum at denne utstillingen nå skulle plasseres i tidligere pasientrom.

Det var en styrke for utviklingsarbeidet at Justismuseet helt siden 2015 jevnlig har formidlet denne tematikken til publikum. Det gjorde at museets formidlere hadde ervervet seg mye erfaring med publikum i møte med dette stoffet. – Hvilke målgrupper har hvilke spørsmål, hva skaper debatt og unding, hva provoserer osv. Alt dette svært verdifulle ressurser inn i utstillingsarbeidet.

I arbeidet med utstillingen *Kriminalasylet* i 2022, samarbeidet Justismuseet i stor grad med de samme fagpersoner/fagmiljøer innen historie og sikkerhetspsykiatri som i 2015 (NTNU/SIFER / St.Olav). Dette er fagmiljøer med nasjonal spisskompetanse og stor velvilje når det gjelder å dele av egen forskning og erfaring.

Tidslinje fra utstillingen

Over: Kriminalasylet som i dag er et av Justismuseets to bygg, sannsynligvis fotografert sent 1890-tall. Foto fra Justismuseets samling (NRMF.04561).
Høyre: Fra utstillingen, pasientbeslag Justismuseet fikk donert en stor samling av slike beslag våren 2022.

Celleutstilling: Prostitusjon i Kristiania

Her er politilegens undersøkelsesbenk fra Kristianipolitiet, nitidig beskrevet i Chr. Krohgs roman *Albertine* fra 1886, utstilt. Utstillingen er liten i utstrekning, men berører viktige problemstillinger som rettsstat, likestilling, sosial ulikhet og ytringsfrihet. Kriminalloven av 1842 forbød seksuell aktivitet utenfor ekteskapet. Likevel ble prostitusjon akseptert som et nødvendig onde. Kvinnene ble registrert og måtte gå til jevnlig obligatoriske undersøkelser, mens mennene, kvinnenes kunder, gikk fri. Dette møtte reaksjoner i samtida, og Krohgs roman og maleri *Albertine i politilegens venteværelse* bidro til oppmerksomhet. Romanen ble forbudt, og allerede dagen etter utgivelsen ble den inndratt på Justisdepartementets ordre. Sammen med undersøkelsesbenken er blant annet et historisk speculum, Kristianipolitiets sedelighetsalbum og to såkalte visitasjonsbøker utstilt. Ved hjelp av en QR-kode kan publikum høre utdrag fra romanen *Albertine* opplest på sin egen mobil.

Politilegens undersøkelsesbenk (NRM.03310)
Sedelighetsalbum og visitasjonsbøker var en del av kontrollsystemet.

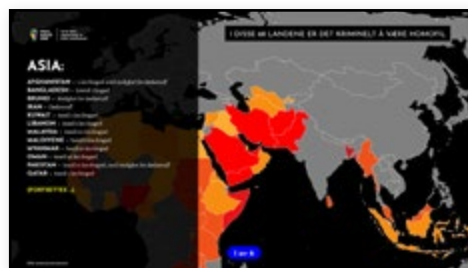
Visitasjonsbok (NRM.05590): «Besidderinden er paalagt, i alle Dele at holde sig de hende af Politiet meddelte Ordres efterrettelig, at afholde sig fra al Støi og fra Alt, hvorved offentlig Forargelse kunde vækkes, hvortil regnes at vanke i Gaderne ved Nattetider og at tage Bopæl i de bedre Dele af Byen (...) Overtrædelsestilfælde fratages Bogen hende og hun bliver da efter Omstendighederne indsat i Arbeidsanstalten eller afstraffet efter Lovens Strenghed»

Skeivt kulturår 2022

Justismuseet brukte rettssalen sin til å markerte at det i 2022 var 50 år siden straffelovens §213 – ofte omtalt som homofiliparagrafen – ble opphevet. Med utgangspunkt i et studentarbeid (Eksperter i Team, s. 18) utviklet Justismuseet en tidslinje for utviklingen i norsk lovverk. Videre utviklet museet en kartprosjeksjon over den internasjonale rettstilstanden for homofile.

Stortingspresident Masud Gharahkhani bidro også til utstillingen med en tekst om lovens rolle i det demokratiske samfunnet.

Andre utstillinger og vandretstillinger

- Justismuseets vandretstillingen *Propaganda* ble utlånt til Ryfylkemuseet, for visning i perioden okt 2022–juni 2023.
- Justismuseets vandretstilling *Galskapens fengsel* var å se på Norges arktiske universitetsmuseum i Tromsø det meste av 2021, og ble returnert i januar 2022.
- En eldre plansjeutstilling ved Domstoladministrasjonen produsert av Norsk rettsmuseum på tidlig 2000-tall ble avviklet i 2022. Utstillingen ble fotodokumentert av Justismuseet før demontering og kassering.
- Utstillingen *SKYLD?* med rettstegner Ane Hems tegninger ble nedmontert i desember.
- Justismuseets Chevrolet ble vist for publikum på Dagskolen, et kommunalt opplæringstilbud i regi av Trondheim kommune. De ønsket å vise fram bilen i forbindelse med feiring av skolens 50-årsjubileum. Dagskolens elever var viktige bidragsytere tidlig i bilens fortsatt pågående rehabiliteringsprosess.

Justismuseets rådgiver Knut Sivertsen formidler bilens historie på Dagskolens jubileum i mai 2022.

Formidling i to bygg - økning i publikum

2022 var første fulle kalenderåret hvor Justismuseet virkelig var åpent for publikum i så stor grad som ønskelig. For første gang var museet åpent nesten hele uka og alle helger, kun stengt mandager og enkelte høytidsdager og rundt jul.

Fra juli av gjaldt åpningstidene et Justismuseum i *to bygg* – noe som selvfølgelig ga nye muligheter for formidling både til klasser og grupper, og til den enkelte besøkende.

Nøkkeltall publikum

	2022	2021	2020	2019
Publikum totalt	6902	4411	4854	6583
Antall elever undervisningsopplegg, inkl. Den kulturelle skolesekken (DKS)	2892	2366	1750	1771

Gledelige elevtall

Justismuseet hatt en svært positiv publikumsutvikling i 2022. Den totale økningen for alle publikumsgrupper sett under ett er på over 56% fra 2021 til 2022, og kan selvfølgelig delvis tilskrives det gjenåpnede samfunnet. Hvis man ser bort fra skoleelever på undervisningsopplegg har publikumstilstrømningen nær doblet seg fra 2021 til 2022.

Men det mest gledelige er kanskje nettopp skoleelevene. Her har det vært en jevn stigning de siste fire årene. Antallet elever på undervisningsopplegg i Justismuseets regi har økt med omlag 22% siden forrige år og med hele 63% siden 2019.

Også i 2022 kastet covid-pandemien noen skygger over publikumsaktiviteten, så publikumstallene bør leses på bakgrunn av dette. Da omikron-varianten dukket opp på tampen av 2021 og ga nye nedstegninger, opplevde Justismuseet avlysninger fra flere klasser og grupper som hadde resevert museumsbesøk for starten av 2022. Etterhvert som restriksjonene for kulturlivet opphørte i februar, kunne publikumsaktiviteten foregå friere. Det ble allikevel opplevd som om restriksjonene de foregående årene hadde gjort noe med publikums vaner og bruk av kulturarenaer, og at det førte til at publikumstilstrømningen kanskje gikk noe tregere enn hva man ellers kunne forventet. Men dette er selvfølgelig ikke lett å tallfeste, spesielt for Justismuseet som har gjennomgått så store endringer at tidligere års tall ikke er fullt ut sammenlignbare.

Å sikre «åpne museumsdører» krever ressurser, men gitt at rammefaktorene er på plass gir erfaringene fra 2022 grunn til å ha forventninger til Justismuseets publikumsutvikling i årene framover.

Pedagogisk utviklingsarbeid

Videreutvikling og elevaktive metoder

Undervisningsopplegget som omhandler tema som **straffevne, utilregnelighet og sikkerhetspsykiatri** har blitt videreutviklet for gjennomføring i den nye utstillingen om samme tema – Kriminalasylet.

Undervisningsopplegget Spor/Skyld?/Straff har blitt omarbeidet til «Fra sporet til straffen» og gjør bruk av både utstillingene SPOR og STRAFF, samt inkluderer en elevøvelse i museets rettssal.

Justismuseet aktivitetsbaserte undervisningsopplegg om **propaganda** er fortsatt svært populært blant skoler i regionen. Tilbudet har vært kontinuerlig videreutviklet og aktualisert helt siden museets utviklet og viste utstillingen *Propaganda* basert på propagandaplakater fra andre verdenskrig i 2018. Denne er senere omgjort til en vandretstilling. Gjennom å bli kjent med propagandaens tidløse virkemidler og demokrati- og rettsstatsundergravende potensiale, gis ungdom mulighet til kritisk refleksjon i egen samtid.

Elevaktivitet er sentralt i det pedagogiske utviklings-arbeidet som gjøres ved Justismuseet. Til undervisningsopplegget **Bruddet med rettsstaten** har det blitt utviklet en enkel elevaktivitet, en «hviskelek», som en refleksjonsskapende øvelse. Formidling i krigsutstillingen er videreutviklet ved hjelp av taktile elementer, originale objekter som elevene får holde. Politilegens undersøkelsesbenk er tatt inn som et element i undervisningsopplegget **Hvorfor straffer vi?**.

Nye tilbud

Det aktivitetsbaserte undervisningsopplegget **I lovens navn** – er utviklet og gjennomføres i museets rettssal. Grunnloven brukes som utgangspunkt for å diskutere grunnleggende prinsipper i rettsstaten. Elevene får øve på å ta standpunkt, på å bytte standpunkt og på å diskutere. Tilbudet kan tilpasses elever fra barneskolealder til eldre ungdommer.

Justismuseet **byvandring**, opprinnelig utviklet for Den kulturelle spaserstokken, har blitt videreutviklet i 2022 til å også passe for ungdomstrinn og videregående skole.

Barnehagene

Et nytt tilbud for **barnehager** med innlagte aktiviteter som bildebingo og prøving av politihatter er utviklet. Sitteputer og barnebøker for høytlesning, relevante for museets temaer, er anskaffet.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

I 2021 var skoleturneer med rollespillrettssak samarbeid med Den kulturelle skolesekken viktig for museets formidlingsvirksomhet, ikke minst i perioder hvor elevene ikke kunne reise på grunn av smittevern. Tilbudet eksisterer videre som en del museets undervisningsportefølje, men nå

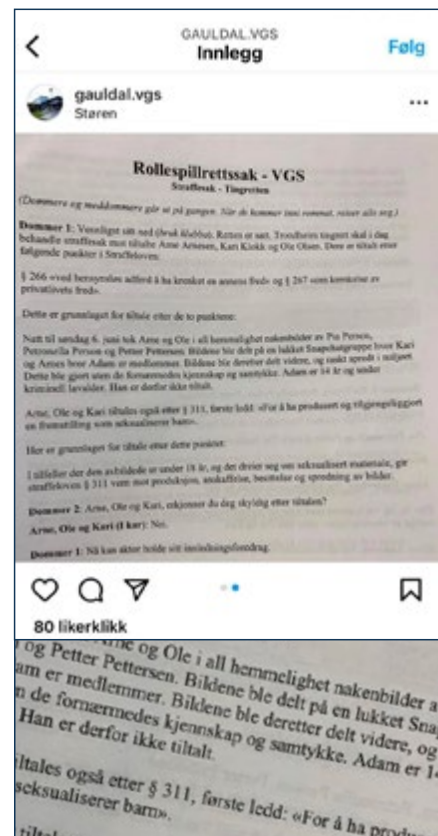
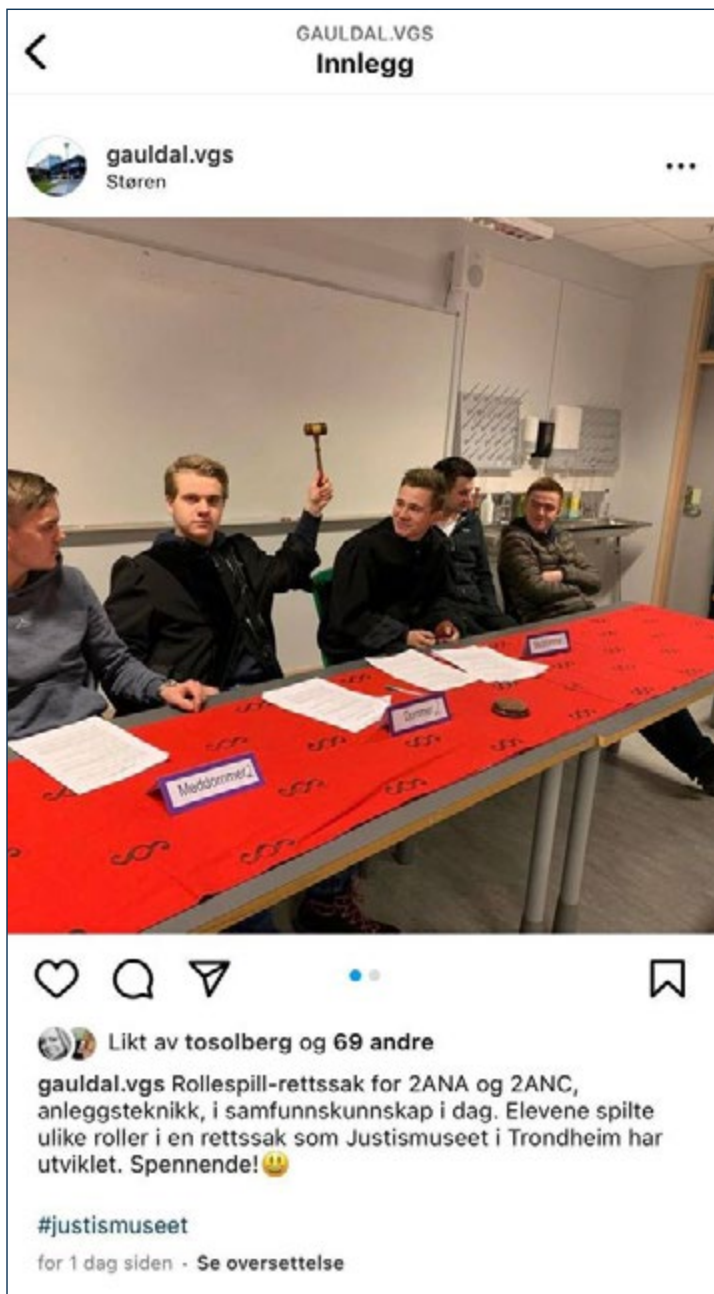

Skoleelevene jobber med propagandaens virkemidler, diskuterer, kritiserer og reflekterer.

inviteres elevene hovedsakelig til å komme og gjennomføre rollespillet i museets lokaler. I 2022 har Justismuseets DKS-tilbud vært gjennomført i tett samarbeid med Jødisk museum Trondheim. Målgruppen er elever i videregående skoler. Den tematiske overbygningen er andre verdenskrig. På Jødisk museum står folkemordet på jødene i sentrum, og på Justismuseet er okkupasjonstidas brudd med rettsstaten samt propaganda, sentrale stikkord. Tilbudet strakk seg over årsskiftet 2022/23.

Rollespillrettssak for ungdom

Justismuseet har de siste årene hatt stor suksess med rollespill som metode for de yngste elevene. I 2022 ble dette tilbudet videreutviklet slik at rollespill med rettssalen som ramme også tilbys elever i ungdomsskole og videregående skoler. Bildet er fra en testgjennomføring ute på en skole som en del av museets pedagogiske utviklingsarbeid.

Mens de yngste elevene i barneskolen har spilt rollespill med eventyret om Snøhvit som rammefortelling, er det en fortelling litt nærmere eget liv ungdommene får bryne seg på. Hva gjør man når noen sprer bilder av dem som har bada nakne i skogen?

Studenter i høyere utdanning

For fjerde år på rad bidro Justismuseet til NTNUs Ekspertes i team (EiT), et tverrfaglige, masteremne hvor studenter samarbeider om oppgaver gitt av eksterne partnere. Flere grupper lagde formidlingsressurser som har blitt inkludert i museets utstillinger.

Museet har holdt undervisningsopplegg for studenter for NTNUs program for Kulturminneforvaltning, for studenter i samfunnsfagdidaktikk og for flere ulike grupper grunnskolelærerstudenter.

Andre arrangement

Den årlige **kulturnatta** ble gjennomført i september. Justismuseet arrangerte eventyrlig rettssak og holdt flere omvisninger i løpet av kvelden. Det var gratis inngang og nær 240 besøkende deltok i løpet av kvelden.

Til **halloween** i slutten av oktober utviklet Justismuseet en spennende spor-oppgave for hele familien. Det hadde vært innbrudd på politimesterens kontor, og detektiver i alle aldre måtte koble spor til de enkelte mistenkte, og gjennomføre både tekniske og taktiske undersøkelser. Justismuseets ansatte stilte i roller.

Som en del av Justismuseets markering av **Skeivt kulturår i 2022** arrangerte museet en åpen kveld i samarbeid med Trondheim Pride og Amnesty. Tema var «skeive rettigheter» hvor innledere fra blant annet Skeivt Arkiv ved Universitetet i Bergen og Amnesty International satte fokus på både norsk rettshistorie, og den internasjonale situasjonen. Arrangementet var gratis og ble gjennomført i en fullsatt rettssal på museet.

Trondheim krimfestival 2022 ble endelig gjennomført i november, etter at 2021- og 2020-festivalene ble rammet av pandemi. Justismuseet var medarrangør og arena. Et spekket kveldsprogram med fullt hus i museets rettssal, med forfattersamtaler om både fiksjonskrim, faktiske saker og skillingsviser om dødsstraff.

Over: Historiker Runar Jordæen fra Skeivt arkiv om straffelovens §213.

Til høyre: Tidligere statsadvokat Bjørn Soknes og rettstegner og forfatter Ane Hem i passiar under Trondheim krimfestival.

Digital formidling

Nøkkeltall digital formidling

	2022	2021	2020
Justismuseet.no - brukere	20 787	21 622	15 559
Justismuseet.no - unike sidevisninger	55 976	59 467	40 483
Digitalt museum, unike sidevisninger	103 849	107 117	98 735

Tilbake til normal

Etter pandemiårenes voldsomme trykk på digital publikumsaktivitet og digital formidling, ble 2022 på mange vis en tilbakevending til en noe mer «normal» og analog museumshverdag. Det er grunn til å tro at dette er forklaringen på at vi kan se en liten nedgang i digitale besøkstall.

Digitalt innhold i museumsutstillinger

Også i 2022 har Justismuseet utviklet digitale ressurser til de fysiske museumsutstillingene. Dette var lydfiler og utstillingstekster på nett fordypningsmateriale knyttet til tema alt tilgjengelig gjennom QR-koder plassert rundt i utstillingene og på museets nettsider.

Museum på mange digitale flater

Justismuseets arbeid på digitale flater, både på egne nettsider, på Digitalt museum og i sosiale medier handler både om synliggjøring og markedsføring, og om faglig formidling i tråd med Justismuseets kjerneoppdrag. Justismuseet benytter Facebook, Twitter, Instagram og Youtube som sine sosiale mediekanaler, med fortsatt klart størst aktivitet på Facebook.

Fra Justismuseets profil på instagram

Podcastproduksjon

Produksjon av en sesong av Justismuseets podcastserie Celle 11 med norsk politihistorie ble igangsatt i 2022 i samarbeid med forskningsprosjektet om samme tema ledet fra Universitetet i Bergen. Tre av prosjektets forskere, Geir Heivoll, Øystein Hetland og Helge Renå besøkte i 2022 Justismuseet slik at museets ansatte kunne gjennomføre samtaler i museets lydstudio - i nettopp Celle 11. Serien lanseres i 2023.

Nettressursen **antattskyldig.no** - behandlingen av tyskerjentene

Utviklingen av det omfattende, digitale formidlingsprosjektet og undervisningsressursen Antatt skyldig – antattskyldig.no – var et stort løft for Justismuseet i 2022.

Temaet er behandlingen av tyskerjentene i et rettsstatlig perspektiv og ressursen inneholder et rikt kildemateriale, korte artikler og en mulighet for elevene til å reflektere gjennom en valgbasert og spill-inspirert inngang til historien.

Prosjektet fikk støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet i 2020. Hovedmålgruppa er elever fra ungdomskole og videregående skoler. Ressursen er basert på eksisterende forskning, og er en pedagogisk ressusbank som kan brukes på flere måter i undervisning.

Fra antattskyldig.no.
Avisutklippene er fra henholdsvis
Bergens arbeiderblad 12.08.45
og avisa Tromsø 18.05.45
(Nasjonalbiblioteket)

Nettverk og samarbeid

Justismuseet er et lite og frittstående museum med mange faglige samarbeidsarenaer og -relasjoner.

- Presentasjon av rollespillet *Eventyrlig rettssak* på konferanse for internasjonale menneskerettighetsmuseer, Federation of International Human Rights Museums (FIHRM): «Snow White goes to Court – a playful encounter with the rule of law for children» på Nobels fredssenter i Oslo. Godt mottatt, og med interesse for «eksport».
- Foredrag på Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS om tema arbeid i fengsel i historisk perspektiv.
- Deltakelse på fagsamling på Utøya i regi av ”Stopp hatprat”.
- Studietur til Oslo for den faste staben med utstillingsbesøk på Nasjonalbiblioteket, på egen utstilling på politihuset på Grønland, Munch, Nasjonalmuseet og HL-senteret. Det siste førte til ”gjensvisitt” og staben ved HL-senteret besøkte Justismuseet i oktober.
- Møte for erfaringsutveksling mellom formidlere ved HL-senteret og Justismuseet.
- Deltakelse på nasjonalt museumsmøte i Skien.
- Deltakelse på regional kulturmiljøkonferanse i regi av Trøndelag Fylkeskommune.
- Deltakelse på nasjonalt seminar i regi av NTNU og Stikeland om utdannings samarbeid mellom UH-sektor og museene.
- Flere treffpunkter med organisasjonen FFP – for fangers pårørende.
- Nytt samarbeid med Trøndelag Friomsorgskontor.
- Museumnettverk i Trøndelag på direktørnivå.

Formidlingsansvarlig Eva Furseth presenterer for et internasjonalt museumspublikum.

Media og annen synlighet

- Justismuseets samlingsforvalter deltok og viste fram en skarpretterøks da en den populære *Henrettelsespodden* hadde live-sending fra Samfundet i Trondheim.
- Justismuseet bidro til NRKs arbeid med en dokumentarserie om alle nordmenn som ble henrettet under rettsoppjøret. Produksjonsstaben har hatt kontakt med Justismuseet i nesten to år, og i 2022 bisto rådgiver Knut Sivertsen i forbindelse med filming i både Jonsvannsveien, på Justismuseet og på Kristiansten festning. Museet har også bidratt med fotomateriale til serien som skal ha premiere i våren 2023.
- En henvendelse om lån av museets Chevrolet til filminnspilling lot seg dessverre ikke gjennomføre. Men Justismuseet bidro med en autentisk postkasse til samme produksjon.

Til venstre: Postkassen fra Møllergata 19 ble utlånt fra Justismuseet til Erik Poppes kommende storfilm om Quisling.

Under: presseklipp fra Adresseavisen/Ukeadressa, avisa Nidaros og Trønderdebatt

Slaveriet på Kalvskinnet

Slaveriet, Kriminalasylet eller Justismuseum? Kjært barn har mange navn, men begrepet «kjær» har vel neppe noen gang blitt assosiert med den tunge murbygningen Erling Skakkes gate?

«Albertine i politilægens venteværelse» viser prostituerte som skal inn til politilegen.

Som eksempelvis historien om Albertine, skrevet og malt av Christian Krohg på slutten av 1880-tallet. Den

Lokaler

Det ble en dramatisk start på 2022. En liten halvtime inn i det nye året dukket skremmende bilder opp; brann i museets nabobygg «Det borgerlige sykehus» i fløya nærmest museet. Takket være automatisk brannvarsling og et dyktig brannvesen ble dramatikken avverget for både museet og naboen. Dette var likefullt en påminnelse som kanskje gjorde ekstraarbeidet rundt innstallasjonen av vanntåkeanlegget i Kriminalasylet noe mer lystbetont. Det andre museumsbygget, Det militære sykehus, fikk vanntåkeanlegg under rehabiliteringen i 2019-20.

Begge museumsbyggene museet disponerer leies av Statsbygg. Det har vært tett og godt samarbeid med Statsbygg i løpet av året, men mange pågående prosjekter og tekniske problemer har krevd en uforholdsmessig stor administrativ ressurs fra museets side. Det er krevende mens slikt arbeid pågår, men samtidig positivt for museet på lengre sikt at de historiske bygningene blir godt ivaretatt.

Det militære sykehus - museum drift

2022 var første hele kalenderår med åpen museumsdrift i dette bygget. Også i 2022 har det vært mye arbeid med teknisk infrastruktur (lys, ventilasjon, heis m.v) som ikke har fungert godt nok.

Kriminalasylet oppgradering og universell utforming

I 2021 satte Statsbygg i gang arbeid for å gi Kriminalasylet universell utforming, bl.a. heis, HC-WC og -parkeringsplass, samt utbedring av inngangsparti/adkomst. Nytt vanntåkeanlegg i hele bygget var også en del av prosjektet. Dette var komplekse tiltak som innebar involvering av en lang rekke ulike fagdisipliner, og mange av tiltakene var gjensidig avhengig av hverandre for å sikre framdrift. Mange av delprosjektene fikk forsinkelser og det ble svært krevende for museet å forholde seg til usikre tidshorisonter, og stadige tilpasninger. Arbeidet skulle være slutført relativt tidlig i 2022, men stadig forsinkelser gjorde det utfordrende for Justismuseet å beramme gjenåpning for publikum. Da museet besluttet å åpne for publikum i juli, var det fortsatt uten fungerende heis, og uten toalett i 1. etg. Dette var lite heldig da museet hadde kommunisert utad at universell utforming var hovedårsaken til at bygget var stengt. Heisen kom ikke i drift i 2022. Gravearbeider ved byggets hovedinngang, og betongsaging innendørs for å få vanntilførsel til vanntåkeanlegget startet ikke opp før i august, og ga nye utfordringer for museets drift.

I mars ble det gjort et innbruddsforsøk på nattestid i Kriminalasylet. Bakdøra ble brutt opp, alarm ble utløst. Vaktelskap og politi gjennomgikk lokalene, og ingen tegn til at uvedkommende hadde tatt seg lenger inn enn gangen eller at noe var fjernet. Uvisst om det var de historiske gjenstandene, eller alle ytre tegn på at museet var en byggeplass som var «attraksjonen». Forholdet ble anmeldt.

Fargetrapp i
Kriminalasylet.

Rehabilitering av byggets fasade kom også igang i august. Utvendig ble hele bygget fullstendig dekket av stillas og presenning. Vinduer ble tatt ut for vedlikehold, gitter ble skrapet for maling - alt i alt omfattende tiltak med synlige og hørbare konsekvenser også innvendig. Det ble også igangsatt arbeid med å lage farge-trapper i mange av rommene.

Vedlikehold av fasaden fordrer også at det blir gjort tiltak på innsida av ytterveggene som i mange omganger er malt med malings typer som er til skade for de historiske veggene. En plan for rehabilitering av innvendige veggflater ble derfor utviklet i 2022. Dette krevde også tilpasninger og oppfølging fra museets side i 2022, og planer om innvendig malingsarbeid vil kreve mye i de kommende årene.

På tampen av 2022 prioriterte Statsbygg midler til å bytte ut alle lys og elektriske ovner i bygget. Dette er god enøk og bra for museets økonomi og drift. Men også nå måtte tilpasninger i museets arbeid gjøres slik at håndverkerne fikk nødvendig tilgang.

Magasin Steinberget

Magasinet i fjellhallen i Steinberget, få minutters kjøring fra Justismuseet eies av museet selv, og ble overdratt fra Sivilforsvaret tidlig på 2000-tallet. Justismuseet leier ut deler av magasin kapasiteten til Sverresborg Trøndelag Folkemuseum. Ny leiekontrakt trådte i kraft i 2022. Nærmere beskrivelse av pågående eksternfinansiert kartleggingsprosjekt i Steinberget finnes på årsrapportens s. 10.

Justismuseets to bygg vinteren 2022/23. Nærmest Kriminalasylet bak presenning, lenger bak Det militære sykehus

Klart for magasin? Praksisstudent Andreas med materiale fra domstolene, nærmere bestemt den såkalte Høyfjellskommisjonen. Materialet sto i lang tid sto lagret i Oslo tinghus før det kom til Justismuseet.

Organisasjon og administrasjon

Styret

Styrets sammensetning ble endret iløpet av kalenderåret, da flere representanter sto på valg. Valg ble gjennomført på styrets møte i september og det nye styret konstituerte seg i november. Styret gjennomførte fem ordinære styremøter og årsmøte iløpet av 2022.

Styrets sammensetning ved årets slutt:

Bjørn Kristian Soknes, tidligere førstestatsadvokat Statsadvokatene i Trøndelag med personlig vara **Per Morten Schjetne**, begge utpekt av Justismuseets styre og oppnevnt for perioden 2020–2024. Soknes er styrets leder.

Jorid Midtlyng, tidligere regiondirektør Kriminalomsorgen med personlig vara konstituert regiondirektør **Torill Holsvik Høyem**, Kriminalomsorgen region nord, begge oppnevnt etter forslag fra Kriminalomsorgsdirektoratet, oppnevnt for perioden 2020–2024. Midlyng er styrets nestleder.

Arne Kristoffer Gloppen, politiinspektør POD med personlig vara **Astrid Birgitte Borge**, begge oppnevnt etter forslag fra Politidirektoratet, og oppnevnt for perioden 2020–2024.

Jørn Øyrehagen Sunde, professor Universitetet i Oslo (UiO) med personlig vara **Kari Berget**, begge oppnevnt etter forslag fra Domstolsadministrasjonen (DA), og oppnevnt for perioden 2022–26.

Ove Sem, tidligere stasjonssjef ved Sentrum politistasjon med personlig vara **Håvard Karlsen**, begge oppnevnt etter forslag fra Trondheim kommune, og oppnevnt for perioden 2022–2026.

Yrja Flem, markeds- og kommunikasjonsleder NTNU Vitenskapsmuseet med personlig vara **Lars Fredrik Stenvik**, begge oppnevnt etter forslag fra NTNU, og oppnevnt for perioden 2020–2024

Hanna Mellemsæther, fagsjef Museene Arven, personlig vara **Anne Mette Gottschal**, konservator Ringve musikkmuseum, begge utpekt av Justismuseets styre, og oppnevnt for perioden 2020–2024.

Christine Rokkan Eriksen, museumskonsulent, personlig vara **Hilde H. Olsø**, samlingsforvalter, valgt av og blant Justismuseets ansatte for perioden 2022–2026.

Ut av styret i 2022 med stor takk for innsatsen:

Magnar Skaret, styreleder

Knut Sivertsen, varamedlem

Pål Ødegård, ansattes representant

Erik Opsahl, varamedlem

Justismuseet retter en ekstra stor takk til Magnar Skaret som ønsket avløsning i 2022. Magnar kom inn i styret i 2009, og var museets styreleder i perioden 2018–22. Tusen takk for godt samarbeid og god ledelse!

Bemanning

Nøkkeltall bemanning

	2022	2021	2020
Faste stillinger årsverk	4,6	4,6	4,6
Åremål årsverk	1	1	1
Timelønnede/sesongansatte årsverk	≈1	0,45	≈0,01
Prosent sykefravær	8,7	11,5	16
Årsverk ytt totalt	≈5,5	4,9	3,9

I 2022 har bemanningen på Justismuseet bestått av til sammen fem personer i 4,6 faste stillinger, samt direktør i åremålsstilling (6 år). Det har ikke vært utskiftninger i den faste staben i 2022. En av de fast ansatte var i 50% permisjon i hele kalenderåret, det har også vært noen kortere permisjoner. Til sammen ble det av fast ansatte og korttidsengasjerte ytt om lag 5,5 årsverk ved Justismuseet i 2022.

I vår- og høstsemesteret hadde Justismuseet praksisstudenter fra henholdsvis Kulturminneforvaltning og Arkiv- og samlingsforvaltning ved NTNU, begge på bachelornivå. Museet hadde også en ungdomsskoleelev på utplasseringsuke.

Ressurskrevende driftssituasjon

Gjennom hele året har det vært engasjert timelønnede og sesongansatte som resepsjonist/museumsmvert på deltid. Dette har vært nødvendig for å holde museet åpent for publikum så mye som ønskelig. En driftssituasjon med åpent museum i to bygg krever omfattende personalressurs. Gitt museets stramme økonomiske driftsrammer og et uforutsigbart

kostnadsbilde i 2022 har en viss andel av disse vaktene vært dekket av museets fagstab. Vertskapsrollen legger bånd på en del av de fast ansattes tidsressurs, i 2022 utgjorde dette nær 600 timer. Den som har vertskapsansvar kan ikke avtale møter utenfor museet eller arbeide på magasin, og kan heller ikke gjennomføre undervisningsoppgaver eller omvisninger. På sikt er denne måten å holde museet åpent for publikum ikke bærekraftig.

Varierte oppgaver: Når mange ulike museumsoppgaver skal fordeles på en liten stab blir det ofte behov for å være «altmuligmann». Noen må for eksempel pusse glasset når nye utstillinger monteres.

HMS og arbeidsmiljø

Også i 2022 ble det nødvendig å gjøre smitteverntiltak. Ved hjelp av noe omrokking i lokalene ble det mulig å sikre alle ansatte tilstrekkelig avstand eller enekontor, slik at det ikke var nødvendig med pålegg om hjemmekontor. Det ble praktisert fleksible rammer rundt den enkeltes arbeidsdag for å ivareta ulike behov i denne perioden.

Det var noe langtidssykefravær i staben i 2022. Dette får relativt stort utslag for den totale sykefraværspersent i en liten stab. Det er ikke dokumentert sykefravær som skyldes forhold på arbeidsplassen.

Det ble utviklet og innført en personlhandbok i 2022. Denne ble utviklet i dialog mellom partene. Som en del av innføringen av personlhandboka ble det innført timeregistrering. Det ble ikke gjennomført vernerunde i 2022. Det ble gjennomført brannvernoplæring.

Felles studietur til Oslo for de fast ansatte ga faglig utbytte og var et viktig arbeidsmiljøtiltak.

Partssamarbeid

Det ble gjennomført lokale forhandlinger og overgang til nytt lønssystem i 2022 uten konflikt.

På studietur: Deler av staben ved museet inne på politihuset på Grønland for å biveane Justismuseets egen utstilling der.

På studietur: Deler av staben foran en legendarisk fengselsport.

Økonomi

Justismuseets økonomiske situasjon er fortsatt presset. Justismuseets drift ble i 2022, som foregående år, i all hovedsak finansiert gjennom tilskudd over statsbudsjettet (Justis- og beredskapsdepartementet). Museet samarbeid med Justisdepartementet er godt. Justismuseet og departementet hadde et møte i juni hvor blant annet museets driftssituasjon og økonomiske rammer ble belyst.

Justismuseet hadde på grunn av den geografi-uavhengige kraftavtalen til Statsbygg en markant kostnadsøkning i 2022, på tross av at museet ligger i strømsone NO3 som ellers i liten grad opplevde de dramatiske prisøkningene som andre områder av landet. Statsbyggs prismetode ble endret til regionale prismetoder fra fjerde kvartal 2022, noe som sammenfalt med prishopp og rekordhøy kraftpris i Midt-Norge. Tilsammen var på kostnadsøkningen på omlag 30% fra 2021-2022. Dette til tross for at Justismuseet ikke ble mva-registrert før medio 2021 og derfor betalte mva på strømmen omlag halve 2021. Justismuseet falt ikke innenfor myndighetenes strømstøtteordninger.

Under høringsrundene før Statsbudsjett 2023 ble vedtatt, deltok Justismuseet på Justiskomiteens høring. Som foregående år var dette en fin anledning til å få oppmerksomhet omkring museets arbeid og behov, uten at dette har gitt økonomisk uttelling på kort sikt.

Det ble i 2022 ferdigstilt to eksternfinansierte prosjekter. *Barnas Justismuseum* støttet av Nordenfjelske Bykreditts Stiftelse, samt prosjektet *Antatt skyldig* som mottok prosjektstøtte fra Justis- og beredskapsdepartementet. Støtten til disse to prosjektene som ble inntektsført i 2022 var på tilsammen 748 231,- og er årsaken til at Justismuseet tross stramme driftsrammer gikk ut av 2022 med et overskudd.

Søknad om støtte fra Norsk kulturråd til utstilling og arrangement i forbindelse med Skeivt kulturår fikk avslag.

Søknad om støtte til utstilling om Kriminalasylets historie fra Trøndelag fylkeskommune fikk avslag.

Prosjektmidler og noen frigjorte lønnsmidler pga permisjon var årsaken til at Justismuseet i 2022 i relativt stor grad kunne engasjere timebasert hjelp til museets vertskapsfunksjon. Samtidig var det såpass store usikkerheter knyttet til museets kostnadssituasjon dette regnskapsåret at det var nødvendig å også benytte museets faglige ansatte til denne oppgaven. Med museets økte aktivitet og nye driftssituasjon er det også merkbart at museet ikke har noen øremerket stillingsressurs til oppgavene i skjæringspunktet mellom øk-adm og praktiske arbeidsoppgaver. Så kombinasjonen av en liten - og dermed sårbar fagstab, og manglende støttefunksjoner er den primære bremsefaktoren for Justismuseets videre vekst og utvikling.

Gustav Adolf Andersen (NRMF.01103) Fotografiet er hentet fra et forbryteralbum brukt av politiet i Kristiania i perioden 1865–1900 til registrering og identifisering av kriminelle.

Bandet Stampestuen brukte i 2022 forbryterfoto fra Justismuseets samling til sitt album "Bak lås og slå". Til sangen «Stavangervise» laget bandet en video med barn og ungdom fra Justismuseets forbryteralbum. Videoen ble vist i museets rettsal som en del av en presentasjon av museets forbryteralbum. Sangen kan høres ved hjelp av [denne lenka](#) - eller ved hjelp av QR-koden. I 2023 vil Justismuseet arbeide videre med temaet barn og unge i konflikt med loven.

JUSTISMUSEET

Nasjonalt museum for
politi, rettsvesen og kriminalomsorg